

թէ Եւսեփանդէսին փակումէն յետոյ, Գերմանիան կամ Ամերիկա պիտի երթնան, այնտեղի թափառողներուն մէջ իրենց ազդէրը պարել տալու: Մեր ժողովուրդը շատ մը թիրուածներ ունի, բայց ընտանեկան պատիւը միշտ բարձր պահած է. եւ ասովն անդամ էր որ այսպիսի հայ ծնողներ կը տեսնէի. ապաւորութիւնս շատ դժուար կըլար, կարելի չէ՞ որ Բարիքի Հայկուն ուշադրութիւն դարձնէին այս խեղճ ազգական կացութեանը վրայ, եւ ազատէին զինքը վերջնական անկումէն որ կրնայ չուշանալ: Մտողքը ինծի ըսին թէ մէկ քանի կողմացի Հայեր առաջարկեալ են որ Պաքոն կամ Թիֆլիս տանին զիպան, (որ իր ճշմարիտ անունովը կը կոչուի Վիթթորիա ինչիկեան) եւ խոստացեր են որ այնտեղ զերասանական խումբի մը մէջ կը մտցնեն զայն. բայց այդ խոստումները զիս խոստումի ձեւէն դուրս չեն ելեր: Օր. ինչիկեան շատ բարեմէս, զերբայեւ ու Դուրք՝ ազդիկ մըն է, զիս մանկամարդ, ճապուկ ու շնորհալի շարժումներով, խորունկ խօսուն աշուրներով. թերեւ իրօքաբար ետադեհուած մը կայ իր մէջ պահուած մեղք է, եւ ամթի է, որ զինքը թողունք իր այս անշնորհ ու խաթարիչ կացութեանը մէջ: Անոնք որ այդ ծառայութիւնը պիտի մատուցանեն իրեն, այլապէս ազնիւ ու գեղեցիկ գործ մը կատարած պիտի ըլլան անշուշտ քան այն երկրորդի դերը զոր պ. Ջեքազ կը կատարէ իր թիրթիւ մէջ: Եւ քանի որ ինչպէս հայաղջկան մը փորին:

Ա. Զ.

ՀԱՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

— 0 —

«Թան» իր յուլիս 23ի թուով կը հրատարակէ հետեւեալը:

«Մեր «Ըրթի Թան»-ի 16 յունիսի թուոյն մէջ, հրատարակեցինք այն գեղեցիկ բանախօսութիւնը զոր պ. Անաթոլ Ֆրանս արտասանեց Վուդլիլի ցերեկոյթի մէջ որ կազմակերպուած էր պ. Արշակ Զօպանեանի նախաձեռնութեամբ, ի նպատակ Հայաստանի որբերուն:

«Ֆրանսայէն դուրս ուրիշ երկիրներու մէջ, բազմաթիւ մարդասիրական մասնախմբեր կազմուած են եւ կարեւոր գումարներ զըրուած են Հայաստան: Խորհեցէ՛ք, ինչոքըր 80000 որբերու համար է...»

«Այս պահուս Գերմանացիք քանները որբանոց կը պահեն Հայաստանի մէջ, Անգլիացիք եւ Ամերիկացիք՝ տասներկուքի չափ, Ռուսները՝ տասնէն աւելի: Գերմանական մասնախմբերու պետերը, պ. պ. Լեքսիուս, Լուսան, Ռորպախ, մէկէ աւելի անգամներ անձամբ գացած են Հայաստան, եւ իրենց աչքով տեսած են այն թշուառութիւնը որուն մէջ կ'ոգորի հայ ժողովուրդը, Ասկից զատ, յոգումներով ու գրգռով, ի վեր հանած են այդ դժբաղդ ցեղին չարքայութեան, բարոյական կորուրի եւ մտացութեան յատկութիւնները:

«Մոսկուայի մէջ, երկու տարի առաջ, պ. Գրիգոր Ջանշեան հրատարակեց գիրք մը որուն աշխատակցած էին ոռուսական մտքին բոլոր ներկայացուցիչները. Մեծ-Բուքս Կոստանդինի խորագրուած համար էջ մը անոր տալ հաճած էր, Թուրքոյ, Չեխով, Գորոշնեքով, Վերսայակին, Կերեթ, Թիմիրիազով, ինչպէս Ուխթմաքի, եւս, անոր մէջ յոգումներ ունէին: Հասոյթը որ գոյացաւ վաճառուումն այս գրքին որ մէկ քանի տպագրութիւն ունեցաւ, Պոլսոյ ոռուսական գեապանին ձեռքով Հայաստան զրկուեցաւ, եւ տասնի չափ որբանոց էմիգրացան այնտեղ:

«Օղ-Պակար պիտի ըլլար որ Ֆրանսան ալ նմանօրինակ էմիգրութիւններու ձեռնարկէր, Ֆրանսերէնը մինչեւ ցարդ Հայոց երկրորդ մայրենի լեռուն եղած է: Ինչքին՝ զազաքական փրփակաւոր դեր մըն է որ կը կատարեն ոռուս դերման ու անգլիացի հայասէրները: Կ'ուզեն իրենց ազգային ազդեցութիւնը տարածել Փոքր Ասիոյ մէջ, կ'որդել մաս մը այն բարոյական ու տնտեսական տղեցցութեանէն զոր մենք ունինք այնտեղ:

«Պարտք կը համարենք ուրիմն մեր ժողովրդին ուշադրութիւնը հրաւիրել այն վեհանձն քանդերուն վրայ զոր կը թափեն այս նպատակով Հ. Շարմիթան, Արեւելքի զարդն ուն տնորդը որ ֆրանսացի կաթողիկոսական պերճախօս կոչ մը ուղղեց, ինչպէս եւ պ. Զօպանեան եւ պ. Անաթոլ Ֆրանս:»

* *

Հայ որրերուն համար, Անաթոլի Ծրանս ընդունեցաւ. — Անանուն, (Թուպէ) 2 ֆր., Միշէլ Պրէպլ, 10 ֆր., Լ. Աւսար, 6 ֆր., 5 ս., Տիկին Լիննաեղ, 25 ֆր., Ժամէն 25 ֆր., Անպէսի (Մաթէն) լրացիր, 25 ֆր., 50 ս., Լ. Կալէ (Նանսի) 100 ֆր. « Լիկ» ընդունած է հետեւեալ գումարները. — տիկնայք Պոնթան եւ Լըպո, 15 ֆր., Մ. Ա., 10, Ալպիի հանրապետական ընկերակցական ակումբ, 5 ֆր., Ժ. Պատտէ, 1 ֆր., Վիկտին, 5 ֆր., Օրիոր, Մոնիէ, 40 ֆր., Պիյուն 2 ֆր., 50 ս. « Թան» լրագրին միջոցաւ « Լիկ» ին զրկուած. — Ծրանսուհի մը, 500 ֆր., Պ. Չօպանեան ընդունած է. — Ծըրանսուհի մը, 100 ֆր., պ. * 50 ֆր., պ. Բիէնս մը, Պուշո, 10 ֆր., պ. Ժան Մոնիէ, 10 ֆր., պ. Լանտոն, 5 ֆր., * 1 ֆր., * 2 ֆր., պ. Պլըք 3 ֆր., » Թատերական ներկայացման զուտ շահը եղած էր 2071 ֆր., 20 ս. հանգանակութեամբ կազմուած գումարին հետ, ամբողջութիւնը եղաւ 4,611 ֆր., 25 ս. :

« Լիկ տէ արուս տը Լ'օմ» ը այս գումարը զրկեց Հայոց պատրիարքին. Օրմանեան պատրիարքը « Լիկ» ին ուղղեց շնորհակալութեան նամակ մը, որմէ հաղորդուեց հրատարակուեցաւ « Թան» ին եւ « Օռօն» ին մէջ :

* . *

« Հայկական Միութեան» կողմէ ի նպատակ հայ բանասիրեալներուն բացուած հանգանակութեան համար, Անահիտը ընդունեցաւ, 21 ֆր. (խումբ մը վիրաբոյսներու կողմէ), 102 ֆր. զոր պ. Զ. Գոյնեան մեղի « Գրքին» արգելնք հանգանակութեան մը զոր Աթէնքի հայոց մէջ կատարած է եւ որուն յաջողմանը համար մեծ ծառնգող աշխատած է Աթէնք հաստատուած անձնակը ու եռանդուն հայ մը, պ. Թ. Կարապետեան, աջք 102 ֆրանցի գումարը կազմուած է հետեւեալ նուիրատուութիւններով. (Աթէնքէն) պ. եւ տիկին Յակոբ Կարապետեան, 30 տարւածի, Յարութիւն Կիւլէսեան, 8 տ., Ս. Պաղատարեան, 5 տ., Զատիկ Մատոյեան, 5 տ., ոմն, 5., Ալէքսան Եազեան 5 տ., Սերոբէ Կիւլբեան, 5 տ., Երեմիա Կոտոյեան, 5 տ., Սիւմոն Կոնտուլիեան, 3 տ., Մ. Տողարմանեան, 3 տ., հայ մը (Գ. Մ.) 3 տ., Մ. Մանուկեան, 2 տ., Պ. Տըթիորեան, 2 տ., Թ. Էթէնքեան, 2 տ., Թ. Քօլոսեան, 2 տ., ոմն 2 տ., Մովսիկ, 2 տ., հայ մը, 2 տ., Պարոտ Էդոյեան, 2 տ., Թ. Մատիկեան, 2 տ., ոմն, 2 տ., յիմոն Գըլընեան, 2 տ., Անտոն Փապազեան, 2 տ.,

Բերիքի Ղուսարաքիս, 2 տ., Յովհ. Տէր-Մանուէլեան, 2 տ., Թորոս Պամանեան, 2 տ., հաճի անդրեալ Կերնակեան, 2 տ., ոմն, 2 տ., Սողոմոն Գէորգեան, 2 տ., Մուրատ Միւրթարեան, 2 տ., հայ մը (Գ. Ճ.) 2 տ., Սարգիս Թաշեան, 2 Ա., ա. Ս. եւ եղբայրը, 1 տ., հայ մը 1 տ., Յովսէփ Մորիսեան, 1 տ., Արմենակ Ճերմակեան, 1 տ., Սմբատ Տոնտիկեան, 1 տ., Հայրքոտ, 1 տ., Աւետիս Պէղիկեան, 1 տ., Միրան Նչանեան, 1 տ., ոմն, 1 տ., (Բիւրէյն) Սիմոն Մանիկեան, 5 տ., Խնթ 5 տ., Վասպուրականցի, 5 տ., Գասպար Տէր-Յովհաննէսեան, 5 տ., Կրտսէցի, 2 տ., Յովակիմ Բարսեղեան, 1 տ., Առաքել Ճամկոյեան, 2 տ., Կոչիկ Ներկող Աքօ, 2 տ., Իզմիրցի կառապան հաճի Գէորգ, 2 տ., Միւրան Անոյեան, 1 տ., 53 լեթեալ ամբողջը 161 տարւածի 53 լեթեալ, սրուն մէջէն 1 տարւածի 63 լեթեալ Աթէնքէն Բարիզ զրկուելու մասնա-գումբի ծախքը լլայով, Կը մնայ 159 տարւածի 98 լեթեալ, որ կ'ընէ 102 ֆրանք)

Հանգանակութիւնը, որ այլ եւս փակուած է, գոյացուց ուրեմն ընդամենը 455 ֆր., 55 ս. : Հայկական Միութեան խնդրանքով, պ Բիէն Քիյառ, ֆրանսացի ծառիկ հայտերը, այս գումարը ընդունեցաւ պ. Թ. Իսթէնտէրի ձեռքէն եւ յանձնեց « Լիկ տէ արուս տը Լ'օմ» ին. որ զրկեց զայն Օրմանեան պատրիարքին, որպէս զի Պուսոյ հայ բանասիրեալներուն բաժնիկ տայ :

« Օռօն» Թերթը իր 1103 թուով հրատարակեց հետեւեալ նօթը .

« Մարզկալին եւ քաղաքացիական իրաւանց պալատեան Ծրանական Լիկը, որ արդէն Պուսոյ Հայոց պատրիարք Մաղաքիա Օրմանեան սրբազանին ուղարկած էր 4611 ֆր. 25 ս. ի գումար քր. տրդիւնք Վաղիլի ցերեկոյթին եւ հանգանակութեան ի նպատակ հայ որդերուն, անկից զատ զրկեց անոր 455 ֆր., 60 ս. ի գումար մը, արդիւնք հանգանակութեան մը զոր Հայկական Միութիւնը բացած էր ի նպատակ հայ բանասիրեալներուն »

Le Gérant: GEORGES WALINE

Paris. — Imp. V^{ie} ALBOUY, 75, avenue d'Italie.